

Oponentský posudek diplomové práce

Štěpána Rudolfa (Ger – Nor, ÚGS)

„Kvinner i norrøn litteratur”

Diplomand v úvodu vymezuje téma své magisterské práce takto: „undersøke kvinnelige helter i utvalgte islendingersagaer, delvis som en refleksjon av eldre heltelitteratur om Nivlungur (analyzovat ženské hrdinky ve vybraných rodových ságách, zčásti jako odraz starší hrdinské literatury o Niebelunzích).“ Bližšího vymezení tématu a stanovení metody, jakou diplomand hodlá postupovat, se v úvodu bohužel nedočkáme. Diplomand pouze sděluje, že hrdinky ságové literatury a hrdinské poezie srovná v deseti specifických rolích: *kvinnelig hovedhelt, krigerisk kvinne, kvinne i ekteskap, sjalu og ærgjerrig kvinne, ”Hetzerin”, elskende kone, enke, mor, søster og hevner, kona og frilla*.

Klíčový problém práce je právě vágní vymezení problému. Z úvodu ani hlavní stati není jasné, co diplomand hodlá dokázat. Chce doložit vliv starogermánské hrdinské poezie na islandskou ságovou literaturu 13. století a 14. století a potažmo předložit argumenty vyvracející historickou autenticitu islandských ság? Tomu by nasvědčovala tato věta z úvodu práce: „Når vi forsøker å tyde den kvinnelige rollen og avgjøre i hvilken grad det hander seg om deres virkelige stilling eller litterære motiver, blir det nyttig å sammenlikne dem med forbildene fra eldre litteratur.” Pokud tomu tak je, v hlavní stati práce se diplomand této otázky sice několikrát dotkne, žádný závěru ovšem v tomto ohledu nečiní.

Toto, byť vágně vymezené, téma s sebou nese další zásadní problém práce, kterým je absence rozboru vztahu islandských ság a ostatních dochovaných středověkých pramenů (např. zákoníků, *Knihy o Islandčanech* Ariho učeného, *Knihy o záboru země*). To je otázka nesmírně složitá, nicméně práce na podobné téma se jí alespoň stručně věnovat musí a diskuse, kterou diplomand podniká na straně 9 v kapitole „Söguöld“ je nedostatečná. Tvrzení, že *Knihu o Islandčanech* a *Knihu o záboru země* považovali autoři ság za důvěryhodné zdroje a čerpali z nich, je příliš povšechné, doložit lze ostatně i opak: autor *Knihy o záboru země* čerpal prokazatelně z některých rodových ság. Stejně nepřesné je i toto konstatování z 5. strany: „Mens arkeologi og lovbøker snakker mer tydelig, viser sagaer oss et forskjønnnet bilde på hvordan kvinner spilte seg i litteratur.” I zde se diplomand vyjadřuje příliš povšechně a do jisté míry nesprávně, protože dochované zákony nezřídka zachycují ideál, který v praxi často uplatňován nebyl, o čemž svědčí právě ságy, a tak rodové ságy a především komplex tzv. ság ze současnosti (*Sturlungasaga*) často poskytují realističtější obraz postavení ženy v islandské středověké společnosti. Pozoruhodné přitom je, že diplomand prostřednictvím jednoho citátu ze studie badatelky Jenny Jochensové na tento fakt upozorňuje sám (str. 25) a vlastně si protiřečí.

Hlavní stat' práce se soustředí na, bohužel, značně nesystematické porovnání podobných motivů z hrdinské epiky a z islandských rodových ság. Navzdory několika podnětným a zajímavým dílčím postřehům, jde často o porovnání mechanické a neplodné, založené na prvoplánové blízkosti motivů (viz srovnání Gudrun z hrdinské písně ”Gudrunin nářek I” a historické postavy záborkyně země Unn na str. 51). Stěžejní nedostatek těchto srovnání spočívá v tom, že z nich diplomand většinou zhola nic nevyvozuje. Příkladný je závěr 10. oddílu nazvaného ”Mannens skuffet kjærlighet”, který diplomand zakončuje pouze nepodloženým dohadem: ”Vi kan forestille oss at Gudrun Osvivsdatter kunne også være for stolt til å leve med Kjartan (...)“. A připomenutí Gudrunina lživého obvinění, jímž je tento oddíl uzavřen, jakoukoli interpretaci postrádá. Nepřítomnost interpretace, která by sloužila k analýze tématu práce, je příznačná pro většinu oddílů hlavní stati. Uvedme pro ilustraci

ještě třeba 9. oddíl, zakončený závěrem spadajícím do kategorie „zdravého selského rozumu“, že ten, kdo „ikke forsvarer sin stilling kommer til at miste den.“

Kritiku si zaslouží rovněž ledabylé nakládání se zdroji a chybějící odkazy k sekundární literatuře. Diplomand často argumentuje tvrzeními, která nijak nedokládá. Jako výmluvný příklad poslouží věta ze samého úvodu: „Det islandske samfunnet etter landnámstid blir gjerne beskrevet som et egalitært samfunn bestående av likemenn, uten noen sentralisert makt og store sosiale forskjeller.“ (str. 5) Toto tvrzení není podloženo odkazem k žádné studii a diplomandovi zřejmě uniklo, že historická věda se od tohoto nenuancovaného pohledu, do jisté míry poplatného islandskému nacionalismu, dávno odklonila. Práce také překypuje neúplnými odkazy. Dočítáme se tak, že „Rolf Heller beviser at de fleste, hvis ikke alle av hetsetalene i islendingersagaer ble diktet.“, ovšem úplný bibliografický odkaz chybí. Diplomand také oznamuje, že „(d)isse diktene kalte Andreas Heusler for ‚heroiske elegier‘“, ovšem kde je takto Heusler nazývá, zmíněno není.

Práce se nadto hemží tvrzeními, která nejsou doložena vůbec. Diplomand například poukazuje i na skutečnost, že žena-podněcovatelka konfliktu sloužila jako oblíbený motiv, který měl muže zbavit zodpovědnosti za krveprolití, aniž ale uvádí, že tuto tezi razí ve svých studiích hned dvě badatelky, které jsou uvedeny v seznamu použité sekundární literatury: Judith Jeschová a Jenny Jochensová. Pokud jde o diskusi pramenů, které diplomand ostatně věnuje úvodní oddíly své práce, postrádám informaci o dvou verzích *Ságy o Gíslim*. Čtenář je takřikajíc postaven před hotovou věc bez jakéhokoli vysvětlení, když se na 55. straně zničehonic dočítá o delší a kratší verzi.

Další podstatnou vadou práce je její členění, které naprosto postrádá systematickosti.

Překvapivé je rovněž uvádění citací z primární literatury v islandštině, která kontinentálnímu Skandinávci není bezprostředně srozumitelná, a v práci tedy měl být uveden rovněž anglický, nebo norský překlad. V této souvislosti je matoucí také systematické užívání nikoli původních islandských jmen, nýbrž jejich norských variant ve vlastním textu, které neodpovídá znění v citacích v islandštině (např. Revna – norský, Hrefna – islandský). Na straně 55 se ale na druhou stranu citát ze *Ságy o Gíslim* překvapivě objevuje v norském překladu.

Nesystematičnost práce a vágně stanovené téma jsou politováníhodné tím spíš, že diplomand prokazuje dobrou obeznámenost s problematikou a rovněž seznam sekundárních pramenů je na velmi vysoké úrovni.

K jednoznačným kladům práce patří také svižný a srozumitelný styl a vynikající zvládnutí norského jazyka.

Práci nedoporučuji k obhajobě.

14. 9. 2006

Helena Březinová, Ph.D.
oddělení skandinavistiky
ÚGS
Univerzita Karlova